

چرا شیعه بین دو نماز جمع می‌کند

حضرت آیت‌الله سبحانی فلسفه جمع بین دو نماز ظهر و عصر و مغرب و عشاء را از نگاه مذاهب شیعه تشریح کردند.

حضرت آیت‌الله سبحانی فلسفه جمع بین دو نماز ظهر و عصر و مغرب و عشاء را از نگاه مذاهب شیعه تشریح کردند. به گزارش شبکه اجتهاد، معظم له در پاسخ به این سؤال که چرا شیعیان نمازهای پنجگانه را در سه وقت می‌خوانند بیان داشته‌اند. **#171** جمع بین الصلاتین» از مسائل مهم فقهی و حساس است که اخیراً از طرف دانشمندان محقق شیعه مورد بحث و بررسی قرار گرفته است؛ زیرا برخی تصور می‌کنند که جمع بین دو نماز نوعی خواندن نماز در غیر وقت شرعی است، برای روشن شدن موضوع ابتدا نکاتی را یادآور می‌شویم: [1]

*دیدگاه مذاهب اسلامی

1. همه گروه‌های اسلامی در این مسأله اتفاق نظر دارند که در **#171** عرفات» می‌توان هر دو نماز ظهر و عصر را در وقت ظهر، با هم و بدون فاصله ادا کرد، و در **#171** مزدلفه» نیز جایز است نماز مغرب و عشاء را در وقت عشاء بجا آورد.

2. حنفی‌ها می‌گویند: جمع بین نماز ظهر و عصر در یک وقت، و نماز مغرب و عشاء در یک وقت، تنها در همان دو مورد **#171** عرفه» و **#171** مزدلفه» جایز است و در سایر موارد، جایز نیست.

3. حنبلی‌ها، مالکی‌ها و شافعی‌ها می‌گویند: جمع بین نماز ظهر و عصر و یا جمع میان نماز مغرب و عشاء در یک وقت خاص، علاوه بر دو مورد یاد شده، در حال سفر نیز جایز است. برخی از این گروه‌ها، با هم خواندن دو نماز را در موارد اضطراری؛ مانند زمانی که باران ببارد و یا نمازگزار بیمار یا در هراس از دشمن باشد، جایز می‌دانند. [2]

*دیدگاه شیعه

4. شیعه بر آن است که هر یک از نمازهای ظهر و عصر و نمازهای مغرب و عشاء، یک **#171** وقت خاص» دارند و یک **#171** وقت مشترک»؛

الف. وقت خاص نماز ظهر، از آغاز ظهر شرعی (وقت زوال) است تا مقدار زمانی که چهار رکعت نماز خوانده می‌شود، در این مدت محدود، تنها نماز ظهر را می‌توان بجا آورد.

ب. وقت خاص نماز عصر، زمانی است که از آن لحظه تا وقت غروب، تنها به اندازه مدت خواندن نماز عصر، فرصت باشد.

ج. وقت مشترک بین دو نماز ظهر و عصر، از انتهای وقت خاص نماز ظهر، تا ابتدای وقت خاص نماز عصر است.

سخن شیعه آن است که در تمام این وقت مشترک، می‌توان نماز ظهر و عصر را با هم و بدون فاصله خواند.

اهل سنت به خاطر دیدگاه خاصی که در تقسیم وقت (از زوال تا غروب) دارند، هیچ‌گاه به وقت مشترک میان نماز ظهر و عصر مثلاً قائل نیستند، زیرا معتقدند که از اول زوال تا سایه شاخص به اندازه آن گردد، وقت مختص نماز ظهر است و نمی‌توان نماز عصر را در این وقت به جا آورد، از آن به بعد وقت نماز عصر آغاز می‌گردد تا غروب، و مختص به آن می‌باشد با چنین دیدگاهی هرگز نمی‌توان بین دو نماز جمع کرد، زیرا لازمه آن این است که انجام یکی از آن در غیر وقت خود باشد.

شیعیان معتقدند که این تقسیم‌بندی، مربوط به وقت فضیلت هر دو نماز است، نه وقت اجزاء، یعنی بهتر است نماز عصر را موقعی خواند که سایه شاخص به اندازه آن باشد، ولی اگر کسی قبل از آن هم بخواند مجزی است، دقت فرمایید.

*سیره پیامبر (ص)

از طرف دیگر روایات زیادی حاکی است که رسول خدا، در سفر و احیاناً در حضر بدون کوچک‌ترین عذر، میان دو نماز جمع نموده است و آنان برای حفظ دیدگاه خود در تقسیم وقت ناچار شدند که این روایات را به نحو بسیار بعید از واقع توجیه کنند، به تفسیر این روایات از دیدگاه شیعیان و اهل سنت توجه کنید:

الف. شیعه بر آن است که بر مبنای این روایات، پس از اتمام نماز ظهر، می‌توان نماز عصر را بجا آورد و همچنین پس از خواندن نماز مغرب، می‌توان نماز عشاء را ادا نمود و این مسأله به زمان یا مکان یا شرایط خاصی بستگی ندارد، بلکه در همه جا و همه وقت، جایز است.

ب. دیگران به خاطر نفی وقت مشترک و منحصر کردن وقت به وقت اجزاء می‌گویند: مقصود روایت این است که نماز ظهر، در آخر وقت آن، و نماز عصر در اول وقت آن بجا آورده شود.

دقت در فلسفه جمع بین دو نماز، بی‌پایگی این تفسیر را روشن می‌سازد، زیرا علت تجویز جمع بین الصلاتین، ایجاد سهولت بر امت اسلامی است که بتوانند در تمام حالات هر دو نماز ظهر و عصر را - مثلاً - در یک زمان بخوانند و این در صورتی تحقق پیدا می‌کند که جز به مقدار چهار رکعت از اول و چهار رکعت از آخر، بقیه زمان‌ها **#171** وقت مشترک» هر دو نماز باشد.

*مشکلات دیدگاه اهل سنت

اما اگر جمع بین دو نماز را مطابق با نظر اهل سنت تفسیر کنیم و بگوییم پیامبر (ص) ظهر را در وقتی بجا آورد که با پایان آن، سایه

شاخص به اندازه خود آن شود و سپس بلافاصله نماز عصر را بخواند، در این صورت به جای تسهیل، کار را مشکل و پیچیده‌تر کرده‌ایم، زیرا شناخت اول وقت و آخر آن در تمام اعصار، خصوصاً در مناطقی که ابزار و ادوات دقیق موجود نباشد، بسیار کار مشکلی است. [1] . درباره جمع بین صلاتین رساله‌های ارزنده‌ای نوشته شده است ، مانند: رسائل فقهیه نگارش علامه شرف الدین عاملی، و الجمع بین الصلاتین، نگارش نجم الدین عسکری، و الانصاف فی مسائل دام فیها الخلاف، از این قلم. آنچه در اینجا می‌خوانید عصاره‌ای از تحقیقات گذشتگان، به قلم آقای سید رضا حسینی‌نسب در کتاب «شعبه پاسخ می‌دهد» است.

[2] . با اقتباس از: «الفقه علی المذاهب الأربعة» ، کتاب الصلاة، الجمع بین الصلاتین تقدیماً وتأخیراً.

منبع: حوزه نیوز